

KUJDESI INFERMIEROR NË TRAJTIMIN E LYMPHEDEMËS

Përkufizim

Lymphedema është akumulimi i lëngut intersticial ose lëngut proteinik limfatik në indet e trupit, si rezultat i drenimit të pamjaftueshëm limfatik.

Lymphedema mund të ndodhë në ekstremitetet e sipërme në rastet e patologjive malinje të gjirit (si tek femrat ashtu edhe tek meshkujt), kryesisht në rastin e interventeve kirurgjikale (mamektomi totale) dhe heqje të limfonodujve aksilarë.

Në ekstremitetet e poshtme, në rastet e patologjive malinje të kavititetit abdominal, të cilat komprimojnë enët limfatike dhe venën kava inferior.

Në një ekstremitet me lymhedemë;

- lëkura humbet elasticitetin,
- lëkura tendoset (bëhet e fortë gjatë prekjes)
- ndodh hyperkeratosis (trashje dhe deskvamim i lëkurës)
- ndodh papillomatosis,
- ka prani të vezikulave.

Menaxhimi i lymphedemës

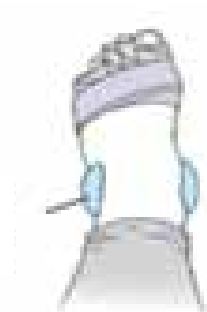
Menaxhimi bazohet në kujdesin për lëkurën, masazhim, bandazhim, përdorimin e çorapeve ose bende/fasho llastiku, përdorimin e aparatit pneumatik. Të gjitha këto hapa kanë për qëllim:

- ruajtjen e integritetit të lëkurës.
- zvogëlimin e edemës,
- përmirësimin e qarkullimit të limfës,

Pajisjet e nevojshme në kujdesin ndaj lymphedemës

- Sapun me pH neutral
- Ujë i vakët
- Peshqir
- Krem hidratues me bazë uji
- Bende elastike me gjerësi të ndryshme
- Fasho tubulare
- Fasho vatinë ose pambuku për të ndihmuar uljen e presionit (artifleks)
- Mbushje në formë “veshkash” për kyçet e këmbëve
- Ngjitës
- Aparati kompresues pneumatik

Mbushje në formë veshke

Procedurat e kujdesit infermieror

1. Identifikoni pacientin dhe gjendjen e tij shëndetësore.
2. Informoni pacientin rreth hapave të kujdesit që do të kryeni dhe rëndësinë e tyre.
3. Sigurohuni që keni të gjitha mjetet që nevojiten.
4. Siguroni privatësi për pacientin.
5. Kryeni higjenën e duarve tuaja.
6. Inspektoni gjendjen e lëkurës (për gërvishtje, flluska, papula, luspa) dhe gjëndjen e thonjve. Kontrolloni temperaturën e zonës, nxehtësia dhe skuqja e lëkurës mund të tregojë infeksion.
7. **Kujdesi për lëkurën** ka për qëllim të zvogëlojë rrezikun e infektimit dhe të sigurojë një lëkurë të shëndetshme.
  - a) Lani me ujë dhe sapun me pH neutral zonën e prekur nga lymphedema, shpërlajeni me ujë të bollshëm.
  - b) Përdorni peshqirin të butë për të thithur ujin. Mos ushtroni forcë fërkimi!
  - c) Sigurohuni që palat e lëkurës edhe zonat midis gishtave gjithashtu të mos kenë lagështi.

Përdorimi i kremi hidratues

- a) Kremi duhet të përhapet me kujdes në gjithë lëkurën me një masazh të lehtë, me qëllim që lëkura t'a përthithë atë.
  - b) Kremrat me përmbajtje vajore dhe aromë nuk duhet të përdoren sepse shkaktojnë irritim të lëkurës.
8. **Masazhimi** limfatik mund të zvogëlojë enjtjen dhe të përmirësojë qarkullimin në të gjithë sistemin limfatik.
- a) Masazhi duhet bërë të paktën një herë në ditë për gati 10 – 15 minuta
  - b) Mos masazhoni zonat e infektuara!
  - c) Lëvizjet e duarve gjatë masazhimit duhet të jenë të ngadalta dhe ritmike.
  - d) Poziciononi pacientin në një pozicion të rehatshëm, relaksues. Pozicioni më i mirë për pacientin është ulur dhe mbështetur ose shtrirë. Pozicioni varet nga gjendja e pacientit.

Masazhimi i gishtave, dorës dhe krahut

- Punohet fillimisht me gishtin digital (tregues) dhe gishtin e madh.

- Kapet gishti i dorës edematoze nga maja dhe me lëvizje të drejta ose në mënyrë cirkulatore shtrihet butësisht lëkura drejt dorës.
- Kjo procedurë ndiqet për të gjitha gishtat e prekur nga lymphedema.
- Masazhoni kurrizin dhe pëllëmbën e dorës ashtu siç tregohet në figurë.
- Shtrini butësisht lëkurën, drejt parakrahut dhe lëshojeni.
- Masazhoni butësisht të gjithë krahun drejt shpatullës dhe anasjelltas.
- Filloni me rrëshkitjen e dorës nga bërryli drejt shpatullës dhe nga kyçi drejt bërrylit.
- Mundohuni të shtrini butësisht lëkurën, dhe lirojeni.

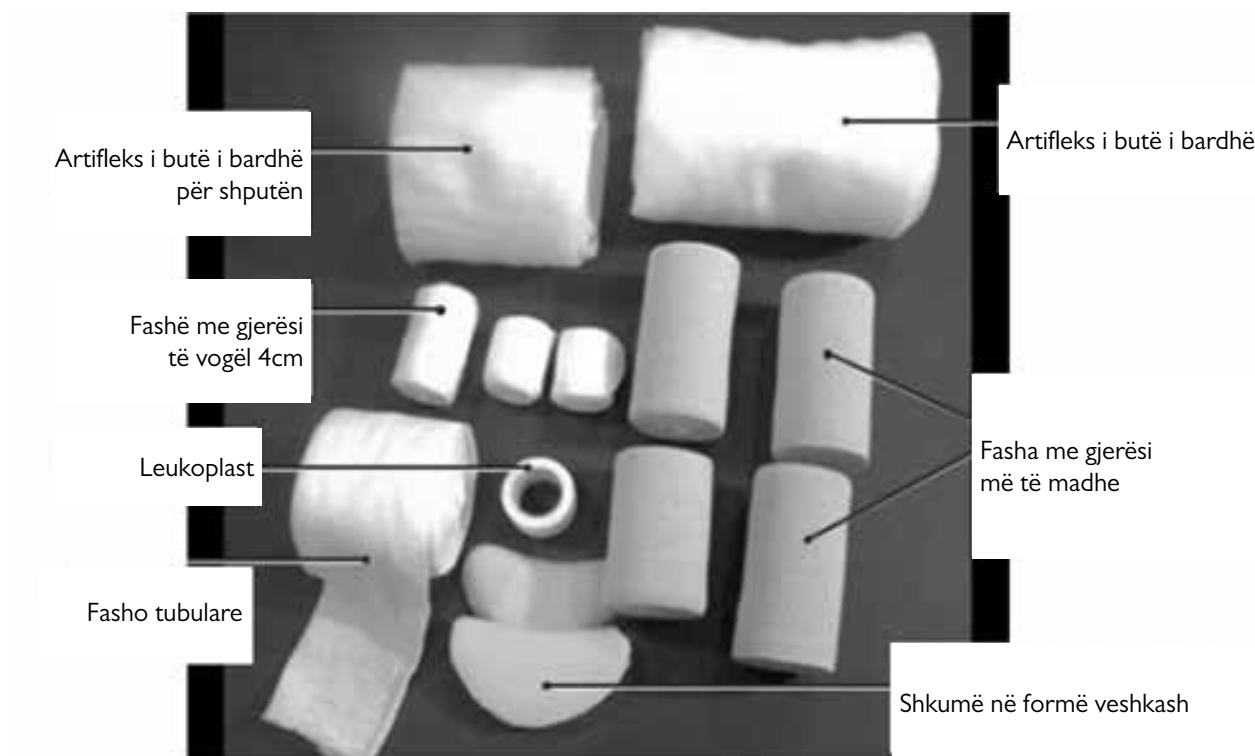
E njëjta procedurë ndiqet edhe në rastet e një lymphedeme në ekstremitetet e poshtme.

9. Bandazhimi (fashimi)

Mos bandazhoni zonën edematoze nëse vëreni shenja të një inflamacioni ose gërvishtje dhe plagë të lëkurës!

Bandazhimi nuk duhet të jetë shumë i lirë apo shumë i shtërnguar.

Bandazhimi (Fashimi) i gishtave

- Fillimisht vendosni fashon tubulare dhe shënoni pozicionin e gishtit të madh. Kjo është një barrierë mbrojtëse për lëkurën kundrejt fashove të vatinës që do të përdoren më pas.
- Përdorni fashon me gjerësi të vogël 4 cm për gishtat. Kalojeni 2 herë tek kyçi i dorës, kjo sjell qëndrueshmëri të fashimit. Fashoni gishtin e madh nga baza e tij deri në majë,

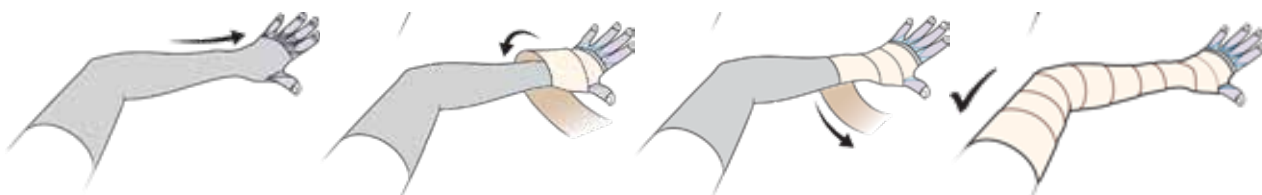
më pas kaloni një lak tjetër përreth kyçit. Përsëriteni këtë veprim për secilin gisht.

- Kur të keni mbaruar fashimin e gishtave, kontrolloni rrjedhën e gjakut duke bërë testin e rikthimit të gjakut kapilar.
- Nëse fashoja mbaron, fiksojeni atë me anë të ngjitësit. Mos krijoni asnjëherë nyje!
- Ulni fashon tubulare.

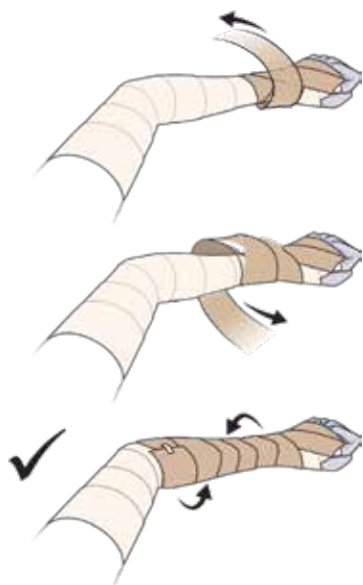
Bandazhimi i krahut

Përdoni artifleksin që mund të jetë material vatine ose pambuku. Fashoni duke u nisur nga pëllëmba dhe ngjituni lart drejt krahut.

Në përfundim të këtij hapi, bandazhoni dhe një herë krahun, duke përdorur një fashë elastike.

Mundohuni të zbusni rrudhat që mund të krijohen gjatë bandazhimit sa më shumë që të mundeni.

Mbivendosni mbushjen ku gjysma e gjerësisë të bjerë mbi gjysmën tjetër, duke siguruar mbajtje të barabartë të presionit.

2. Doreza. Për disa njerëz, veshja e një mënge kompresive sjell më shumë edemë në dorë, kjo situatë mund të zvogëlohet duke kombinuar mëngën me një dorezë.

3. Sutjenat dhe jelekët mbështetës. Sutjenat dhe jelekët mbështetës janë në dispozicion për ata që kanë limfedemë në gjoks dhe gji. Lymphedema ka ardhur si rezultat i një ndërhyrje kirurgjikale për kancer të gjirit ose arsye të tjera.

Kompresorët prej iletiku

1. Mëngët kompresive zakonisht shtrihen nga kyçet në krahët e sipërm dhe vijnë në një numër stilesh dhe materialesh të ndryshme. Mëngët e prodhuara në Evropë përdorin një sistem klasifikimi:

- Mëngët e klasës 1 ushtrojnë presion mbi gjymtyrë 18-21 mmHg.
- Mëngët e klasës 2 ushtrojnë presion 23-32 mmHg.
- Mëngët e klasës 3 ushtrojnë presion 34-46 mmHg.
- Mëngët e klasës 4 shkojnë edhe pak më lart.

4. Pompa e kompresimit pneumatik

Pompat e kompresimit pneumatik janë pajisje elektrike që ndihmojnë në lëvizjen e lëngjeve me anë të komprimimit. Pompa aplikon

presion të lehtë duke filluar në pikën më të largët të trupit dhe shtrëngohet butësisht drejt qendrës së trupit. Kjo mund të zbatohet

në çdo zonë, përdorimi i saj 1-2 herë në ditë mund të ndihmojë në manaxhimin afatgjatë të limfedemës.

Pompa elektrike

1. Butoni i vogël- çelësi i ndezjes dhe fikjes,
2. Rrota e madhe e gradimit

Konektorë lidhës të aparatit dhe manshetës

Pompa e kompresionit pneumatik kundërrindikohet kur:

- edema ka shkaqe kardiake
- ka pamjaftueshmëri serioze arteriale
- ka një flebit aktiv
- ka trombozë të venave të thella
- ka infeksion të lokalizuar të plagës
- ka prani të celulitit
- ka prezencë malinjiteti lokal

Procedura e aplikimit të kompresorit:

1. Shpjegojini pacientit procedurën e përdorimit të kompresorit pneumatik dhe përfitimet e saj.
2. Poziciononi pacientin. Përdorni një jastëk ose stol për të siguruar qëndrueshmëri dhe mbështetje për ekstremitetin e prekur nga lymphedema.
3. Kontrolloni pajisjen, mbyll të gjitha tapat e ajrit në manshetë. Siguroni burimin e energjisë elektrike.

4. Hiqni rrobat e pacientit dhe bizhutë. Nëse ato janë prezente, prishin lëkurën dhe ndikojnë në ndryshimin e presionit të ushtruar.
5. Kryeni higijenën e zonës dhe masazhoni zonën e prekur nga limfedema ashtu siç u përshkrua më lart.
6. Vendosni në ekstremitetin që do të vendoset mansheta një bende tubulare si barrierë mbrojtëse dhe për të ruajtur pastër manshetën.
7. Vendosni manshetën në gjymtyrën e pacientit, grado presionin që rekomandohet nga mjeku.
8. Këshillohet që aparatura të mbahet për 15- 20 minuta. Koha fillon të matet që në momentin kur mansheta të jetë fryrë plotësisht.
9. Fikni aparatit. Hapni tapat e ajrit të manshetës për të zbutur presionin dhe për ta bërë më të lehtë heqjen e manshetës.
10. Pasi keni mbaruar masazhimin me kompresor, pastroni pjesën e brendshme të manshetës me një leckë të lagur ose fshijeni me detergjent të tipit Clorox.